

SLOVENSKI UČITELJ

1913

VERI

OMIKI

UZGOJI

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH
UČITELJSKIH
IN KATEHETSkih DRUŠTEV

ŠTEV. 9. LETNIK XIV.

TISKA KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

Vsebina:

	Stran
Ob kongresu slovanskih katoliških pedagogov	193
Katoliška etika kot vzgojiteljica človeštva	198
Katoliški učitelj — pravi vzgojitelj narodov	201
Ovca. (Učna slika)	204
V naravi jesen — v šoli pomlad	207
Katehetski vestnik	208
Učiteljski vestnik	210
Raznosterosti	214
Razpis učiteljskih služb. (Na ovitku.)	

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za „Slomškovo zvezo“ 5 kron; naročniki-člani „Društva slovenskih katehetov“ plačajo tudi 5 kron.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: A. Čadež, katehet v Ljubljani; Fr. Jaklič, nadučitelj, drž. in dež. poslanec.
Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren Ivan Rakovec.

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
===== in katehetskih društev. =====

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slov. katehetov“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, 15. septembra 1913.

Štev. 9.

A. Čadež:

Ob kongresu slovanskih katoliških pedagogov.

Veliko za razvoj in prosep slovenskega katoliškega ljudstva odločilnih in prekornih prireditelj je videla Ljubljana tekom zadnjih dveh desetletij; a tako veličastnega zbora, tako oduševljenega praznika slovenskega in slovanskega življa še ni doživela, kot je bil zadnji katoliški kongres. Ljubljana se je prenavljala zadnji čas po zunanje, v njeni sredi pa so se o priliki prvih treh katoliških shodov storili sklepi, ki so dali delovanju za blagor slovenskega ljudstva nove smeri, izvršili so se načrti, ki so globoko posegli v dušo naroda slovenskega. »Vera v javnost, vera v šole, vera v urade, vera v časopise«, življenje po veri med vse sloje našega prebivalstva! Ta glas se je čul iz ust slavnostnih govornikov, ta zahteva se je sprejela v razne resolucije, ta bojni klic je prepojil vse mase. »Pijonirji slovenske katoliške reorganizacije so nesli sklepe katoliških shodov po širni slovenski domovini« in danes se veselimo blagonskih sadov, ki se jih v tej meri niti organizatorji katoliških shodov niso nadejali . . .

Započeto delo treba nadaljevati in izpopolnjevati. Kako — to se je določilo ob posvetih štiri dni trajajočega četrtega katoliškega kongresa v Ljubljani od 24. do 28. avgusta. Po nepopisno krasni, naravnost veličastni manifestaciji, ki je očarala tujca in domačina, ki je dala duška za radostno vzklikanje vsem dobromislečim, mračnim nasprotnikom pa zaprla sapo, se je dvajsettisočera armada naših mož in mladeničev ob skupni službi božji na Kongresnem trgu posvetila Brezmadežni ter njej izročila sebe in svoje zadeve. Naslednje dni pa so se voditelji posvetovali, kaj je še treba storiti, da bo slovensko-hrvatsko ljudstvo ostalo zvesto Bogu, domovini in vladarju.

Tudi naša povsod vpoštevana Slomškova zveza je sad (II.) slovenskega katoliškega shoda. Zato smo porabili priliko letošnjega katoliškega kongresa, da pogledamo nekoliko v bilanco našega dela in prizadevanja. Imeli smo najprej letni občni zbor, ki se je vršil v znamenju žilave odločnosti in krepke neustrašenosti. Nič ne škoduje, če priznamo,

da nam je doslej še vselej neka tesnoba oklepala srca, ko smo vabili na zborovanja svoje člane in članice, češ, Bog vé, kako se bo obneslo. Bojazen je bila seveda dostikrat neupravičena, a vendar . . . Saj vemo, kako so sikali strupeni pogledi sovražov našega katoliškega gibanja na vsakega in na vsako, ki se nam je pridružila.

Dan 26. avgusta 1913 pa je bil priča, da so izginili iz naših vrst vsi nepotrebni in malenkostni oziri, da nas niti najmanje ne begajo več morebitni papirnati inzulti tistih ljudi, ki so zatajili križ in jih družijo samo še sovraštvo do katoliškega imena. Ponosno smo stopali v dvorano, ki so jo v dneh katoliškega kongresa tolikokrat napolnili vneti in odločni naši zastopniki vpricho navdušenega naroda slovensko-hrvaškega. Tudi za naš kongres bi bila velika dvorana hotela »Union« kmalu premajhna, zakaj z našimi »Slomškarji« so zborovali zajedno naši slovanski tovariši z juga in severa, tovarišice in tovariši, bratje in sestre po veri in jeziku, po prepričanju in življenju. — Zadnje zborovanje nas je uverilo, da je »Slomškova zveza« postala trdnjava, ki kljubuje in bo z božjo pomočjo kljubovala še tako srditim naskokom svobodomiselnih učiteljskih sramotilcev in onih nesrečnih stanovskih tovarišev, ki so se izneverili svojim vernim slovenskim materam in sovražijo to, kar je bilo njih roditeljem sveto in vzvišeno.

Visoke cilje si je začrtala »Slomškova zveza«, ko je zagledala beli dan, tem ciljem hoče ostati zvesta tudi v bodoče: »Podpirati nra vstvene, pedagoške in patriotiške smotre šole temeljem katoliških načel . . .« Krasna, odlična naloga! V svesti te velike naloge, je smatrala »Slom. zveza« kot svojo dolžnost, da o priliki IV. katoliškega kongresa povabi v svoj krog tudi druge katoliške slovanske učitelje in pedagoge, da bi se na skupnem zborovanju navdušili za najplemenitejše delo učiteljskega poklica: za vzgojo slovanske dece po načelih sv. Cerkve in po zahtevah, ki so utemeljene v § 1. državnega šolskega zakona.

Nekoliko drzna se nam je zdela izpočetka namera, sklicati kongres slovanskih katoliških pedagofov; toda pogum velja! In zdaj, po dovršenem, vsestransko izbornu uspelem kongresu, lahko kličemo: Hvala Bogu!

O občnem zboru »Slom. zveze« poročamo v drugem delu današnje številke. — Za kongres slov. katol. pedagofov je bilo določenih pet govornikov, ki so v vestno sestavljenih in jedrnatih referatih odkrili in razkazali mnogo skritih biserov iz zaklada bogate pedagoške vede. Upamo, da bomo mogli ustreči cenj. naročnikom in podati posamezne razprave v celoti.

Otvoritev prvega kongresa slov. katoliških pedagofov je bila svečana. V navzočnosti odličnega občinstva ter zastopnikov najvišjih oblasti in korporacij, ki je skupno z učiteljstvom napolnilo zborovalnico, je otvoril poslanec Jaklič, kot predsednik »Slom. zveze« prvi pedagoški kongres slov. učiteljstva, poudarjajoč potrebo skupnega stika slov. katoliških pedagofov. »Katoliški kongres, ki je v tako nepričakovani veličini združil toliko katoliškega življa v beli Ljubljani, naj združi tudi dobro

misleče učiteljstvo slovansko proti svobodomiselstvu na šolskem in vzgojnem polju. Tu, v tem veličastnem zboru hočemo glasno zaklicati in priseči, da pogubnega in strupenega svobodomiselstva na vzgojnem polju ne maramo.« Tisti pedagogi, ki se ponašajo s takozvano napredno mislijo, t. j. s svobodomiselstvom ter hočejo svoje blodnje in zmote presaditi tudi v šolstvo in v vzgojo, ne bodo vzgajili Cerkvi in vladarju vdanih podložnikov, ampak ustvarili bodo armado nezanesljivih bitij, iz katerih se rekrutirajo rušilci družabnega reda. Zborovanja je vodil naš pedagoški pisatelj in urednik mladinskih listov kanonik in prof. A. Kržič. V imenu ljubljanskega knezoškofa in v imenu duhovščine je pozdravil kongres kanonik dr. J. Gruden. Izmed drugih dostojanstvenikov, ki so osebno prišli pozdravit pedagoški zbor, omenjamo dr. Pegana (v imenu deželnega odbora kranjskega), prof. dr. Gudeka (v imenu »Krščanske šole«), prof. dr. Otokarja Tauber (v imenu profesorjev in katehetov iz Morave), nadučitelja Josipa Bačiča (v imenu krščansko-mislečega učiteljstva iz Istre in v imenu »Hrvatske šole«), poslanca dr. Kerošca (v imenu drž. poslancev, združenih v hrvatsko-slovenskem klubu), poslanca Jarca (v imenu pripravljalnega odbora za katoliški kongres), abitur. Bevka (v imenu učit. naraščaja). Vse navduševalne pozdrave so navzoči poslušali z iskrenim odobravanjem. Vihar oduševljenja se je razlil po dvorani, ko je vstopil dež. podglavar dr. Lampe. Prinesel je pozdrave večine c. kr. deželnega šolskega sveta ter naglašal, kako velik preobrat je nastal med našim ljudstvom glede naziranja o šolstvu, odkar deluje »Slomškova zveza«. Bili so časi, ko se je zdelo, da je naše ljudstvo sovražno ljudskemu šolstvu; ljudstvo je imelo zadosti vzrokov, da se mu je bila šola nekako odtujila. Toda danes se je vse izpremenilo. In kdo je spravil šolo pred ljudstvom zopet do veljave? To je naš Slomškár. Častna bo zato v kulturni zgodovini slovenskega ljudstva »Slomškova zveza«. Odkar delujejo med nami za slovenskega ljudstva duševni in telesni blagor vneti člani in članice »Slomškove zveze«, se je ustanovilo mnogo šol, a nihče teža ne očita, in ko se zida nova šola, ne čujemo druge želje nego: »da bi nam le poslali dobrega Slomškarja, vneta Slomškarico!« Ljudstvo ima do dobre šole vedno več spoštovanja. »Slomškovi zvezi« pa naj bi bili hvaležni tudi zaigrani naši nasprotniki in zagovorniki svobodne šole, kajti po njeni zaslugi so kolikor-toliko tudi sami deležni dobrote, da je ljudska šola zopet prišla do veljave med ljudstvom. Gosp. govornik želi »Slomškovi zvezi«, naj bi se krepila na zunaj, naj bi rastle v notranji moči; obljublja, da bodo zastopniki deželnega šolskega sveta zagovarjali vsikdar stališče, da mora naše ljudstvo imeti katoliške učitelje. »Zastaviti hočemo v ta namen vse moči tudi v vsakem posameznem slučaju.«

Omenjamo še, da je navzoče prijatelje in sobojevnike za katoliško vzgojo nagovoril in pozdravil še nadzornik Štrukelj v imenu šestere navzočih nadzornikov. Izjavil je, da bodo šolski nadzorniki v zmislu načel, ki jih zagovarja in zahteva »Slomškova zveza«, tudi kot nadzorniki vršili svojo dolžnost ter se strogo ravnali po § 1. drž. šolskega zakona, ki uka-

zuje, da se mora učitelj poleg poučevanja truditi tudi za versko-nravno vzgojo. Šola bodi vzgojevalnica, ne samo učilnica.

O posameznih razpravah, ki jih bodo cenj. naročniki brali v celoti, samo nekaj malega. — Zelo primerno tvarino si je izbral prof. dr. J. Demšar: »**Katoliška etika kot voditeljica človeštva.**« Etična vprašanja so aktualna predvsem za vzgojitelja, tembolj, ker se novodobne družbe za povzdigo vzgoje in npravnosti izogibljejo vere in verstvenih načel, ker zametujejo nadnaravne pripomočke. Jedro njihovih zahtev je izraženo s tem-le kategoričnim ukazom: Živi pošteno, da boš srečen v življenju! Ta ukaz je brez zaslombe in brez opore. Človeška avtoriteta utegne pri tem izjemoma dobro vplivati, a stalne in splošne moči ni v navedenih besedah . . . Voditeljica pri vzgoji bodi katoliška etika, kajti izkušnja uči, da človeška sreča zavisi samo od notranje urejenosti; te urejenosti pa ni, kjer ni življenja po katoliških npravnih načelih. Da so samo katoliška npravna načela pri vzgoji prava, nam dokazujejo nasprotniki sami; kajti kar imajo res dobrega, je povzeto iz katoliške etike. Naj pove kdo samo eno krepost, ki jo morda priporočajo nasprotniki, da bi je katoliška etika ne poznala! Katoliška etika je stalna, se ne briga za zunanje izpremembe, za javnost; katoliška etika je najmilejša, sposobna iz propalnice napraviti družbe vrednega človeka; v zvišena je nad vsako drugo, ker ne ukazuje samo, ampak tudi pomağa. Ob sklepu izborneğa, res stvarneğa in logično sestavljenega referata je g. govornik naštel še nekaj praktičnih sadov.

2. Hrvatski govornik mestni učitelj Miroslav Galović je kot praktičen katoličan in kot zvest prijatelj duhovščine obdelal za vzgojo velevažno, dasi že mnogokrat v raznih oblikah razmotrivano snov: **Učitelj in katehet.** Navajal je najprej lastnosti dobrega pedagoga ter sredstva, ki pripomorejo pri vzgoji do uspehov. Pravih sadov in srečne vzgoje pa ni pričakovati tam, kjer se učitelj omeji samo na učenje, vzgojo pa prepusti verstvenemu učitelju, češ: Verstveno in vzgojno delo spada v katehetov delokrog. Katehet in učitelj sta v vsem delovanju vezana drug na drugega.

3. Nov in docela izviren migljaj za vzgojo dobrih državljanov in vernih katoličanov nam je dala izvrstna govornica, učiteljica Marica pl. Kleimayrova. Struna, ki je nanjo zabrenkala naša vneta in pogumna tovarišica, naj bi zabrnela po celi naši ožji pa tudi širši domovini, če hočemo, da se utrdijo temelji socialnega reda, ki jamči trden obstoj vladarskemu prestolu in trajen razvoj katoliškega življenja. »**Kako more šola sodelovati, da se utrdijo temelji socialnega reda,**« to vprašanje, ki je je gospodična govornica tako umno razvozljala, je vredno vseobčnega vpoštevanja; saj vidimo, kako gine danes spoštovanje do vsake avtoritete, kako se potaplja mladina v močvirje svobodomiselstva, kako se širi vsekrižem duh upora in nezadovoljstva. Socialni red se ruši. Kdo naj skrbi, da se vse ne razruši, da se utrdi socialni red, da se v človeški družbi zaustavi nevarni razdor, ki ga povzročajo mednarodne socialistične in anarhistične družbe? Ali ne v prvi vrsti šola? Kako? nam je pokazala

gdčna. M. pl. Kleinmayrova. Na to veleaktualno zrnce iz pedagoškega polja še prav posebno opozarjamo ne le učiteljstvo, ampak tudi vse druge varihe reda, ki želé, da bi se utrdili temelji našega javnega življenja. Razpravo, ki jo bomo priobčili v celoti, naj bi ponatisnili tudi drugi naši listi.

4. Tudi zastopnika katoliških učiteljev in učiteljic na Moravskem smo uvrstili med govornike. Bil je to čvrst in navdušen naš prijatelj Oldřich Otáhal iz Příbora. V referatu »**Vychova naboženská a snahy po uplatuční výchovy nevěrecké v narode českém.** (Verstvena vzgoja in stremljenje po brezverstveni šoli na Češkem.) Na Moravskem ima katoliško učiteljstvo začuda lepo razvito organizacijo, a na Češkem, zlasti proti severu, je slabo. Razna proticerkvena društva se pod pretvezo narodnosti združujejo, da bi uveljavila svoja pogubna načela med ljudstvom, pa tudi na šolskem polju. Zoper pogubonosno delovanje skrivnih in očitnih rušilcev ljudske sreče se je dolgo časa osamljena borila duhovščina, a zadnji čas je priskočilo na pomoč, in sicer v impozantnem številu tudi katoliško učiteljstvo. Kakor pri nas, tako se tudi v Moravi vsi iskreni ljudski odgojitelji trudijo, da bi ohranili predvsem mladeniče ter jih obvarovali nevarnih mrež svobodomiselstva. Zveza moravskih Orlov vrlo napreduje. Govornik vabi, naj bi se združilo vse katoliško slovansko učiteljstvo v skupno zvezo!

5. Za svečanostno razpoloženo in blagovneto učiteljstvo bolj primerne tvarine si pač ne moremo misliti, kot jo je z iskrenim navdušenjem in z odkritim srcem obdelal odlični naš tovariš Janko Grad. Mož, »in quo non est dolus,« je tudi v resnici sposoben, da izpregovori svojim tovarišem in tovarišicam besedo, ki posveti z jasno lučjo na pot učiteljskega delokroga, pa tudi v srce posameznika ter mu veli: Tak-le moraš biti! Tako-le moraš živeti. Ob sklepu njegovega govora si je gotovo marsikak navzoč duhovnik mislil: »Če bi bil jaz tako govoril, če bi bil jaz posegel tako daleč v podrobnosti, bi se morda zdelo, da sem prestrog.« Toda iz ust g. Jankota Grada je bilo vse, kar je govoril, kot prijetna melodija, ki je v srcih navzočih izvabila trden sklep: Hočemo! Kratek naslov »**Katoliški učitelj**«, a koliko lepih lastnosti, koliko vrlin krije ta naslov, ki bi ga moral zaslužiti vsak naš učitelj! G. govornik je pokazal: Kaj smo. Kaj hočemo. Kaj moramo biti... Celotnega govora, ki ga objavljamo, naj nihče ne prezre; kdor ga je slušal, naj ga še čita; kdor se čuti nezadovoljnega v svojem stanu, naj išče tolažbe v njem. Sklepamo poročilo o kongresu z željo: Daj nam ljubi Bog veliko, veliko takih vzgojiteljev in učiteljev, ki bodo po vzorcu g. Jankota Grada.

Prof. dr. J. Demšar:

Katoliška etika kot voditeljica človeštva.

(Predavanje na kongresu katol. slov. pedagogov.)

Vprašanja, ki zadevajo naše нравno življenje — etična vprašanja — so bila in bodo vedno moderna, ker je bilo in bo vedno moderno človekovo hrepenenje po notranji urejenosti. Moderna so bila in bodo vprašanja o nravnosti naših dejanj, ker človek ni mogel in nikoli ne bo mogel preobrniti reda postavljenega od Stvarnika, reda namreč, po katerem nenravno življenje dela nesrečnega posameznika in dela nesrečno človeštvo sploh. Udušiti bi morali v človeku njegovo naravo, ako bi hoteli etična vprašanja spraviti s sveta.

S posebno silo so ta vprašanja udarila na površje zadnja leta. Da je imel propad religioznosti v 19. stoletju zle posledice v nravnem življenju, to je gotovo dejstvo. V bojazni pred temno prihodnostjo so resno misleči ljudje začeli snovati etične družbe, katerih prva se je leta 1876. ustanovila v New-Yorku. »Ker je moderni človek izgubil vero, mu rešimo vsaj moralno!« s tem klicem so etične družbe nanovo vzbudile zanimanje za nravnstvena vprašanja. — Pripravljalni odbor za današnji kongres je eno predavanje odmenil etiki. In po pravici. Ako so etična vprašanja sploh aktualna, so pa najaktualnejša za pedagoga, ki priznava opravičenost trditve, da vsaj na isti stopnji važnosti kot pouk stoji vzgoja volje.

Novodobne družbe za povzdigo nravnosti vere ne poznajo; ničesar nočejo vedeti o njenem blagodejnem vplivu na človekovo нравno življenje; obračajo se na tisti del človeštva, ki je vero zavržel. Jedro vseh njihovih zahtev je: »Živi pošteno, da boš šel skozi življenje brez madeža.«

Nočemo zastopnikom novejšega etičnega gibanja odrekati dobre volje, da dvignejo nravnost; na nekatere posameznike ugodne življenske razmere tako blažilno vplivajo, da z nravnimi močmi premagajo, kar zmore splošno le moč vere; ne prikrivamo, da mora večkrat tudi najvernejši človek bojevati silne notranje boje vsled nesrečne naravne konstitucije; vendar tukaj na kongresu katoliških pedagogov s polnim prepričanjem kličemo: Voditeljica pri vzgojnem delu nam bodi katoliška etika.

Popolno opravičenost naših verskonravnih vzgojnih načel nakratko, pa najjasneje dokazuje stvar, ki se vidi sicer na prvi pogled malo znanstvena in se je zato na pedagoškem kongresu skoro ne upam omeniti; pa vendar med etična vprašanja tako nujno spada, da se je tudi novodobni etiki ne morejo izogniti — to je problem smrti. Znanstvenik, ki vere ne pozna, s tem problemom, ki vendar rešitve nujno zahteva, ne vé kaj početi. Naj ima še tako dobro voljo, nad brezizrazne besede se ne more povzpeti. Katoliški vzgojitelji imamo za to vprašanje določen odgovor. Naše trudapolno vzgojno delo ima popolen pomen le, ako smo — recimo kratko, čeprav se sliši manj znanstveno — ako smo otroka vzgajali za nebesa.

Za dosego tega končnega in najvišjega vzgojnega cilja je pa vzgojnih navodil katoliške etike nujno treba.

Toda častite dame, velespoštovani gospodje učitelji, zavedate se dolžnosti, da vzgojite otroka tudi za življenje. To zahteva od nas višja oblast, to nam ukazuje vest, to pričakujejo od nas starši, ki nam izročajo mladino z vsem zaupanjem, da jo pripravimo na življenje. Ali morete, gospoda, pri delovanju za dosego tega cilja zaupati vzgojnim načelom, katere nam v svoji etiki podaja katoliška vera?

Obsežen odgovor na to vprašanje v kratkem času res ni mogoč. Poklicati bi moral za pričo vso zgodovino človeštva, med katero je kdaj Cerkev izvrševala svojo kulturno nalogo; imeti bi morali pred seboj celo sliko posameznih človeških življenj, katerim je bila voditeljica etika katoliške Cerkve; gledati bi morali v milijonih in milijonih vse tiste skrivne zmage, ki jih je nad notranjimi slabostmi in nad vnanjimi težavami pridobila vera s svojimi zapovedmi, nagibi in pripomočki, potem bi videli, kaj pomenja katoliški npravni nauk življenju. — Dovoljujem si, gospoda, opozoriti vas na izkušnje, ki jih imate sami pri svojem vzgojnem delu. Saj spoznavate človeka v tisti dobi, v kateri se najbolj naravno pokaže kot človek z vsemi svojimi dobrimi in slabimi močmi. Izkušnja vam potrjuje dejstvo, da človeška sreča od ničesar ni tako odvisna kot od notranje urejenosti; in da notranja urejenost od ničesar tako ne zavisi kot od verskonravnega življenja, kakršnega nas uči Cerkev. Vzgojitelj, ki pri svojem delu ne ostane pri vrhu, ampak gleda v dušo otrokovo, pritrdi tej trditvi na podlagi lastne izkušnje.

Poglejmo pa npravna načela katoliške vere bolj z znanstvene plati! Seveda se moramo omejiti na najkrajša izvajanja. Če ostanemo pri pedagogiki, kar priporočajo pedagogi lepega, plemenitega, trajno veljavnega, uporabnega, premišljenega, gospoda, ali ni to obenem pristno katoliško? Ali se nam je svojih katoliških vzgojnih načel treba kdaj sramovati kot manj vrednih? Ali ne govori pedagog popolnoma v duhu katoliške etike, kadar priporoča resnicoljubnost, delavnost, vztrajnost, srčnost, zmernost, čistost, ponos, ponižnost, skrb za telo in snago, ljubezen v vseh njenih odnošajih? Naj pove kdo le eno resnično vzgojiteljevo krepost; le eno krepost, h kateri moramo navajati otroka, ki pa je katoliška etika ne pozna. Vsaj toliko našega zaupanja zaslužijo npravna in hkrati vzgojna navodila katoliške vere kot navodila kateregakoli etičnega sistema; vsaj toliko, pravim, in smelo rečem, da več.

Katoliška etika posega v človekovo notranjost tako globoko kot nobena druga ne; samo golo zunanost, kot vemo vsi, naravnost obsoja. Tam predvsem hoče preobraziti človeka, kjer je jedro njegove narave, v njegovi notranjosti. Od tukaj naj se lepota npravnega življenja razvije in požene na zunaj. Uspešno deluje katoliška etika tudi tam, kamor nobena postava in nobena kontrola ne more poseči; urejuje razmerja, do katerih niti pravičnost nima več moči, ker jim more biti temelj le odkritosrčna ljubezen.

Katoliška etika je v svojih zahtevah najresnejša. Z vso odločnostjo stopa pred človeka in zahteva od njega, da se ji pokorava sebi v srečo. Kot najmočnejša opora stoji za njo ta odlok, ki pravično deli plačilo in kazen. Vsak vzgojitelj je že lahko opazoval, kako razdirajoče vplivajo na otrokov značaj ukazi, ki jih vzgojitelj poljubno menjava; kako razdirajoče vplivajo v večjem obsegu na človeštvo sploh nestalna npravna načela. Stalnega pravca hoče resen človek za svoje npravno življenje, pravca, katerega se more oklepiti z mirno vestjo. Katoliška etika daje stalnost, kakršne ne nahajamo nikjer drugje; popolnoma neodvisna je od mode; javnega mnenja ne vpošteva. Temelj, ki naši etiki daje brezpogojno veljavo, neodvisno od izpremenljivih človeških mnenj, je temelj razodete božje volje.

Kljub vsej svoji resnobi pa je katoliška etika vendar najmilejša, ker z vsemi človekovimi lastnostmi računa: z vsemi njegovimi boji, z vsemi ovirami, ki nam zastavljajo pot do krepostnega življenja. Najmilejša je katoliška etika, ker zanjo človek nikoli ni tako izgubljen, da bi se tudi on ne mogel povzpeti na višino notranje lepote, ako ima resno voljo. Kot vzgojitelji gotovo vemo ceniti neizmerni pomen te plati našega versko-npravne nauka.

Katoliška etika je nasprotnica enostranosti, kateri tako lahko zapadejo tvori golega človekovega razmišljanja. Popolnoma n. pr. priznava pomen veselja, pa uči obenem samozatajevanje, brez katerega ni resničnega veselja; dovoljuje in celo ukazuje skrb za imetje, pa obenem pomaga do prostosti duhá, tako da človek svojega srca ne navezuje na stvari, ki bi ga mogle privedi do trdosrčne lakomnosti. Katoliški npravni nauk uči svetost zakona, kakršne ne pozna noben drug etičen sestav, pa obenem stavi človeštvu pred oči lepoto deviškega življenja, brez katerega bi celo svetost zakona bila v nevarnosti, nalaga nam čisto nesebično ljubezen do bližnjega, pa obenem prepoveduje slabotno popustljivost, pod katero se skriva le videz ljubezni; uči nas živeti za svet in ga rabiti tako kot je človeku vredno in obenem z vso resnobo kaže na cilj, ki nam je zastavljen onstran zemeljskega življenja. Katoliška etika usposobljuje človeka za življenje brez mučne enostranosti; dela iz nas idealiste brez nevarne domišljavosti; dela iz nas realiste brez samopašnega cinizma.

Vzvišena nad vsemi ostalimi etičnimi sestavi stoji katoliška etika, ker ona edina ne ukazuje samo, ampak tudi pomaga. O teh pripomočkih za npravno življenje, gospoda, ne govorim dalje. Kdor je moč nadnaravnih sredstev doživel sam v sebi, temu so besede odveč. Kdor jih iz izkušnje ne pozna, njemu njihova moč ostane prikrita.

Angleški zgodovinar in filozof Carlyle je nekda j zapisal besede: V trenutku, ko sem našel vero v Boga, sem postal mož. Može dela etika, katere temelj je globoko versko prepričanje, može, katerih možatost ni samo pri vrhu; kremenit značaj je vzrastel v njih iz notranje vrolosti.

Velikih znanstvenih vprašanj, gospoda moja, kongres v tako kratko mu odmerjenem času ne more rešiti. Kot praktičen sad mojih skromnih izvajanj bi si pa upal podati sledeče misli: 1. Nam katoliškim vzgojiteljem

ni treba posegati za vedno novimi, izpremenljivimi etičnimi problemi. V sestavu katoliške etike, preizkušenem po tisočletjih, imamo nekaj dovršenega, vedno veljavnega. Ni pa s tem rečeno, da nam glede vzgojne poti ni treba razmišljanj. Nasprotno vemo, kako živo nam je treba iskati potov, po katerih nam je z nravnimi nauki mogoče priti do otrokove duše; potov, po katerih pridobimo otroka za nravno življenje. Veliko poučevati in svariti, čeprav v najlepših in celo svetih besedah, še ni nikaka pedagoška umetnost. Pedagogika vestnega vzgojitelja mora biti vzvišena nad pedagoško tistih sicer dobromislečnih mater, ki svoji gostobesednosti pripisujejo vso vzgojno moč, pa z njo več poderejo kot sezidajo. — Katoliškemu vzgojitelju po prava vzgojna načela ni treba hoditi šele k novodobnim učenjakom; široko odprto polje za študij pa imamo glede načina, po katerem nam je s pravimi načeli stopiti pred otroka. Nekateri novejši pedagogi, naj omenjam prof. Foersterja, so v tem oziru naravnost zgledni.

Drugi sad budi: Zaupanje do vzgojnih načel katoliške etike. Imenovani prof. Foerster, mož, ki je bil vzgojen po naukih brezbožne etike, pa je po dolgoletnih študijah in izkušnjah prišel do drugačnega prepričanja, piše v 2. predgovoru svoje knjige »Die Jugendlehre« sam o sebi, da je več kot 10 let na mladini študiral in premišljeval izobrazbo značaja. Uspeh teh študij je spoznanje, da je vsa brezverska vzgoja mladine absolutno nezadostna.

Prof. Jodl, prvoboritelj za brezversko moralo na dunajskem vseučilišču, v knjigi »Wesen und Ziele der ethischen Bewegung in Deutschland« priznava, da na ognjišču, katero je zapustila vera, ni vzplamtel nov ogenj nravnih idealov, kvečjemu, da se je zapalil nestalno plapolajoč plamen uživanja in dvoma. Taki so uspehi brezverskih etik in naj imajo njeni zastopniki še tako dobro voljo. — Gospoda, vseh lepih načrtov tudi mi ne bomo mogli izvesti, čistega idealizma ne bomo prižgali v srcu vseh; duševne revščine in zlobe ne bomo pregnali s sveta; toda kar se s krhkim človekovim materialom dá doseči, to boste dosegli Vi, gospoda, ker ste katoliški vzgojitelji, več kot katerikoli drugi. Naj bo odpor kdaj še tako močan, razočaranje še tako bridko — vztrajno, odkritosrčno delo po preizkušenih načelih katoliške etike ne more ostati brez sadov in ne ostane.

Nadučitelj J. Grad:

Katoliški učitelj — pravi vzgojitelj narodov.

(Referat na kongresu slovanskih katoliških pedagogov.)

Ljubi tovariši, cenjene tovarišice!

Govoriti mi je kot zadnjemu na današnjem kongresu slovanskih katoliških pedagogov o temi: »Katoliški učitelj — pravi vzgojitelj narodov.« Ne bom vam povedal veliko novega, a dobro je, da ob koncu velepomemb-

nega dneva posvetimo nekaj trenutkov premišljevanju: kaj smo, kaj hočemo in kaj moramo biti?

Katoliški učitelji smo. Kdo pa je pravi katoliški učitelj? To je učitelj, ki je katoličan v srcu, mišljenju in delovanju; ki ima pogum, da pred vsem svetom priznava svoje versko prepričanje; ki kot inteligent katoliški mož posveti vse svoje moči Bogu v čast in domu v korist. Pravemu katoliškemu učitelju je vera ideal. Vera mu je najdražja svetinja, mu je neusahljivi vir, ki iz njega zajema moč v svojem težkem poklicu. Vse učiteljevo delovanje sloni na ugledu, na avtoriteti. Ako učitelj zahteva in mora zahtevati od svojih malih podložnikov priznanje avtoritete, mora pa še bolj sam z lepim zgledom pokazati, da tudi on priznava avtoriteto, v prvi vrsti najvišjo avtoriteto: svojega Stvarnika, svojega Boga. To priznavanje pokaže s tem, če mu je sveto načelo Gospodovo: »Ako hočeš iti v življenje, izpolnuj zapovedi!« Brezpogojno izpolnjevanje zapovedi božjih je in mora biti podlaga življenju katoliškega učitelja.

Kristus je postavil na zemlji svojo namestnico: sv. Cerkev; kakor njemu, smo dolžni tudi Cerkvi izkazovati vdanost in ljubezen. Tudi sveta Cerkev ima zapovedi, ki jih katoliški učitelj brezpogojno in zvesto izpolnjuje, saj so mu znane besede Odrešenikove: »Kdor vas posluša, mene posluša in kdor vas zaničuje, mene zaničuje.«

Katoliški učitelj, ki živi po načelih sv. Cerkve, je premnogokrat izpostavljen zasmehovanju in zasramovanju. »Klerikalec«, »hinavec«, »izdajica«, take in enake psovke mu mečejo v obraz, žal, premnogokrat njegovi lastni tovariši — bratje po stanu. In zakaj? Da si utolažijo vest . . . So trenutki v človeškem življenju, ki jih človek nikdar pozabiti ne more.

Vprašam Vas, predragi, kateri človek bi mogel iz spomina spraviti ona zlata leta, ko je v naročju maternem sloneč, poslušal iz njenih ust prve nauke o Bogu? In kdo zamore pozabiti najlepši dan v svojem življenju, ko je v sredi med očetom in materjo korakal proti cerkvi, da prvič sprejme v srce samega Boga? O, kako srečni smo bili takrat in kako blaženi so bili naši starši! »Oh, otrok! ostani tako lep, tako čist celo življenje!« je vzklikala mati. — Pa ko se poslavlja dobra mamica od otroka, ko ga zadnjikrat stiska na ljubeče srce, ko ga z velo roko blagoslavlja in izroča v varstvo Bogu in Materi nebeški ter mu šepeče zadnji opomin: »Bodi veren — ljubi Boga!« — komu bi ne ostal ta trenutek za večno v spominu!

A oni, ki katoliško živečega učitelja zaničujejo, so na vse to pozabili, in če niso pozabili drugega, so pozabili najlepši testament materni: »Bodi veren — ljubi Boga!«

Ko pa gledajo sedaj katoliškega učitelja, ki verno izpolnjuje verske dolžnosti, pa se spomnijo, da bi tudi oni morali biti taki, j i h p e č e v e s t. Odtod zasramovanje, odtod psovke. »Rečem ti — da mi ne porečeš!«

Tovariši, tovarišice! Ali smo res hinavci, ako hodimo v cerkev, da vršimo svojo versko dolžnost, da potožimo Stvarniku svoje reve in nadloge in ga prosimo pomoči in krepcila? Ali smo hinavci, če sredi mladine.

kateri smo postavljeni za učitelje, klečimo pred oltarjem Gospodovim in ga prosimo blagoslova, smo v skupni pobožnosti lep zgled malim in odraslim? In če izpolnjujemo zapovedi, ker vemo, da le tisti Boga ljubi, ki zapovedi izpolnjuje, ali je to tudi hinavstvo? Pa, če se udeležujemo skupno z našim ljudstvom verskih vaj, ako pristopamo radi k mizi Gospodovi ter zajemamo iz neusahljivega studenca presv. Evharistije moč in pogum, ker so nam znane tolažilne besede: »Pridite k meni vsi, ki ste obteženi in jaz vas bom pokrepčal!« ali smo zato tudi hinavci? O, ne! Pač pa bi bili hinavci, ko bi vsega tega ne storili, kajti celo prisegli smo, da bomo vzgajali mladino v versko-nravnem duhu. In kdo zamore versko vzgojevati, ako sam ni veren? Ako v srcu ni žive vere, tudi iz jezika ne bo rada šla verska ali božja beseda, le verujte mi! Veliko zasramovanja mora katoliški učitelj zlasti v današnjih časih prestati. O, koliko bi si imeli mi danes povedati o zbadanjih, preziranju, sumničenju in nekolegijalnem postopanju takozvanih naprednih tovarišev! Ali bomo raditega izgubili pogum? Ali bomo raditega omažali v boju za najdragocenejšo svetinjo: sv. vero? O ne! Le še pogumnejši bodimo, saj vemo, da smo na pravi poti.

Ker smo in hočemo biti vsekdar pedagogi Kristusovi, pa bodimo tudi vojščaki Kristusovi — saj smo udje vojskujoče se Cerkve! — Da, bojevati se moramo in hudi boji nas še čakajo! Znani so nam vsem sovražniki verske šole. Skriti in odkriti pristaši svobodne misli se množe in vedno pogosteje pada klic: »Duhovnik iz šole! Križ raz šolsko steno!« Predragi! Ali naj katoliški učitelj v takih razmerah brezbrizno počiva? Ali ni njegova sveta dolžnost, da pogumno stopi na plan ob strani svojega prijatelja in svetovalca kateheta in pogumno brani z uma svetlim mečem znamenje našega odrešenja: sv. križ in z njim vero naših očetov?

Katoliški učitelj vzklika vsekdar s prijateljem katehetom: »Le črez naju imate pot vi sovražniki sv. križa in verske šole — do nedolžnih otroških src — druge poti ni!« — Tak pogum pa more imeti le pravi katoliški učitelj. On vé in je trdno prepričan, da stoji in pade narod slovenski z vero.

Od nasprotnikov verske šole nas loči nepremostljiv prepad, brezdanja globina. — Oni vzgajajo samo z naravnimi pripomočki, vidijo v otroku samo živo bitje, na katerem poizkušajo svoje pedagoške eksperimente. Katoliški učitelj pa vidi v otroku podobo božjo, ker ima neumrjočo dušo, ki se lahko večno zveliča ali večno pogubi. Zato pa mu je učiteljski poklic — svet poklic in trdno je prepričan, da brez posebnih milosti in blagoslova božjega, tega poklica ne more prav izvrševati. »Ako Gospod ne zida hiše, zastonj se trudijo zidarji.« Te milosti, ta blagoslov božji pa dobiva katoliški učitelj v svoji veri, v molitvi. Pota učitelju niso poslana s cvetjem in z lavorikami. Grenka razočaranja, neuspehi — grda nehvaležnost in sumničenja te spremljajo prepogosto v težkem poklicu. Kje naj iščeš tolažbe in krepčila, ako ne v molitvi? Kje naj se odpočiješ, ako ne na presv. Srcu božjega Odrešenika!

Predragi! Katoliški učitelj je trdno prepričan, da je najlepše, najizdatnejše vzgojno sredstvo les sv. križa, ki visi na stenah naših šolskih sob!

O, srečni učitelj, ki pokleka pred ta križ, ko ga tarejo vsakovrstne nadloge, ko se zaganjajo vanj razburkani valovi življena, ko mu upada pogum, obupuje srce! In stokrat srečna mladina, ako jo zbira dannadan učitelj okrog tega križa in ji kaže na njem znamenje našega Odrešenja.

Katoliški učitelj je dalje prepričan, da prejme za svoje vneto delo krasno plačilo po smrti. Zato pa učitelj ne pravi nikdar: »Delam, kolikor sem plačan.« On dela neumorno kakor čebelica. Vzhajajoče solnce ga že najde pri delu in v poznih ponočnih urah, ko je v trdno spanje odeta tiha vas, bedi še in dela, ves izmučen, a vendar vesel, saj dela za blagor mladine, saj vé, da ga njegov stan vzporeja z duhovnikom vred v prve vrste ljudskih voditeljev.

Pravijo, da ideali ginejo iz učiteljskih vrst. Morda, a v vrstah katoliškega učiteljstva je premnogo izbornih moči in iz src teh moči pač ne bodo izginili ideali, ker si jih iztrgati ne dajo.

Ako pa hoče biti učitelj tudi vzgojitelj narodov, mora narod dobro poznati. Zato pa katoliški učitelj ob vsakem prostem času zapušča šolsko sobo in gre na vzgojno delo med ljudstvo. O, koliko prepotrebne delo ga čaka tu!

Dobro je naše ljudstvo in bo dobro, dokler bo imelo v srcu tako živo vero. Ima pa tudi napake, ki jih moramo poznati in zatirati. Naj omenim samo eno glavnih napak, ki iz nje izvira sto drugih: pijančevanje. — O, to je nevarna bolezen na telesu našega naroda; vsled nje peša naš rod, se pogreza v nesrečo. O, katoliški učitelj! gasi in mori ta požar, ki divja po mestu, trgu in gorski vasi! Plamen ostudnega velikana alkohola še vedno divja po naši domovini, pustoši še vedno in se oprijemlje že celo mladine. Ne veruj govoricam, ki pravijo: »Saj ni tako hudo!« Mi, ki delujemo med narodom in smo z njim v vedni zvezi, mi, ki smo priče, da goni demon alkohol naše domove na boben, naše najboljše moči pa v Ameriko, mi pravimo: Hudo je in zadnji čas je, da se to hudo omeji, da se stare zmaju alkoholu glava!

Napovej tudi ti, katoliški učitelj, alkoholu boj! Išči zaveznikov med ljudstvom, pojdi ponje, če treba, v zadnjo gorsko kočo, udari z vso močjo po nasprotniku in Bog bo s teboj!

(Konec prih.)

J. K.:

Ovca.

Učna slika k enakoimenovani normalni besedi v »Moji prvi čitanki«.

Ko se privadijo otroci v dobi predvaj stavek razdeliti v besede, besede v zloge in zloge (besede) v glasove, ko znajo torej izpočetka s ponazorovanjem, potem brez ponazorovanja besede glaskovati, ali n kratko: Ko se zavedajo dodobra glasov v besedi in njih zaporedne vrste,

prestopi učitelj k določevanju in glaskovanju besed, ki jih značijo podobe v »Moji prvi čitanki« na str. 3—5. To imenujemo že lahko prvo vajo v čitanju iz knjige, saj prično s prvo vrsto od leve proti desni in prestopijo v drugo, tretjo vrsto, in ko prečitajo stran, obrnejo list. Vzporedno z analizo stavka se vrše obenem pripravljalne vaje za pisanje. Snov za te vaje dobi učitelj v čitanki na str. 7—9. Vsi pisni elementi naj se posamejno z resničnih predmetov in vsakemu izmed njih naj dá učitelj tudi določno ime. Napišejo se razločno na šolsko tablo ter opazujejo in vsestransko opišejo, potem jih izvršujejo učenci, in sicer z ravnilom po napisanem, s prstom v zraku, s kredo na tablo in v veliki obliki na debel papir (Packpapier). Ko so postali ti elementi večini otrok duševna last, jih lahko določajo kot ponavljalno vajo v čitankah na omenjenih straneh z: to je stoječa, ležeča, debela (tanka) poševna črta, spodnji (zgornji) lok, vijuga, petlja, jajčasta črta, levi (desni) lok, osmica, plamenasta črta. — Te takozvane pripravljalne vaje, ki jih zahteva moderna metodika, naj se potem poučuje pisanje in čitanje po tem ali onem abecedniku, so najpotebnejše in tudi najvažnejše, kajti kakor hitro ima učitelj pri teh vajah uspehe, je nadaljnje delo nadvse lahko.

S sledečim hočem pokazati, kako si mislim razpravo normalne besede »ovca«, kako je izvršiti koncentracijo pouka okoli te točke. (Glej M. p. č. str. 15.)

Prvo in najvažnejše pri analitično-sintetični metodi ali kakor se še imenuje, pri metodi normalnih besed je, da poda učitelj učencem najprej natančno sliko o predmetu, okoli katerega se suče skoro ves pouk. Vsako sliko torej, ki jo najde otrok v knjigi, je treba pojasniti, ker le na ta način obvaruje otroka pred raztresenostjo.

Ako ima učitelj priložnost, naj popelje svoje učence v prosto naravo, da si tam ogledajo pasočje se ovce, njih stajo in opazujejo njih kretanje. Ako tega ne more, naj si oskrbi dobre slike (najboljše v naravnih barvah) in nabere učil, ki imajo stik z v obravnavi stoječo živaljo, kakor: bela in črna volna, ovčja hrana, strižnice i. dr. Po opazovanju naj otroci poročajo, kar so videli, ali pa jih pri analizi duševnega obzorja izprašaj, kaj že sami vedo o živali. Pri tem pusti, da bodo učenci prosto govorili, ne da bi jim segal v besedo. Učitelj le vodi pogovor o živali. To bi se lahko vršilo tako-le:

N a z o r n i n a u k : Zadnjič smo si na sprehodu ogledali ovco. Kdo si je kaj zapomnil o njej? Ali: Prinesel sem vam danes sliko neke živali. Kdo jo pozna? Kdo zna kaj o njej povedati? (Otroci pripovedujejo.) Mnogo veste že o njej. Danes bomo pa izvedeli še več o ovci. (Pri sliki.) Kaj je to? Pridi sem, pokaži nje glavo, trup, nože in rep. Oglejte si te dele! Kaj smo rekli, da je ovca? (... žival.) Kje imamo ovco? (... doma.) Kako pa pravimo živalim, ki jih imamo doma? (... domače živali.) Kaj je torej ovca? O v c a j e d o m a č a ž i v a l. (Ponov.) Ali veš, s čim je pokrit pes? (... z dlako.) S čim je pokrit petelin? (... s perjem.) Pokazati vam hočem s čim je pokrita ovca. (Učitelj kaže učencem belo in črno

volno. Učenci jo ogledajo, otipljejo in imenujejo.) Kaj je to? (... volna.) S čim je pokrita ovca? (... z volno.) Kakšne barve je volna? (... bele in črne.) S kakšno volno je pokrita ovca? S čim je pokrita?

Pokrita je z belo ali črno volno. (Ponov.)

Kaj mislite, kje imamo ovco pozimi? (... v hlevu.) Ali je tudi čez poletje v hlevu? Kje je poletni najraje? (... na travniku.) Kaj dela tam? (... se pase.) Tak travnik, kjer se pase živina, se imenuje pašnik (se pokaže). Na pašniku ima tudi ovca svojo pašo. Zato pravimo: gonimo jo na pašo. Kdo pa goni navadno ovce na pašo? Povej mi, kje biva pozimi in kam jo gonimo poleti?

Pozimi biva v hlevu, poleti jo gonimo na pašo. (Ponov.)

Kaj menite, kaj dobiva v hlevu, da se preživi čez zimo? (... mrvo, slamo.) (Se pokaže in postavi na mizo v onem redu kakor se govori, in sicer od leve proti desni za učence.) Kaj pa dela ovca na paši? (... pase se.) Kako pravimo še? (... jé.) Kaj pa jé na pašniku? (... travo, deteljo.) (Se pokaže in pristavi k prej imenovani hrani.) Povej zdaj, kaj jé? Kazaje na predmete govori učenec: Jé mrvo, slamo, travo in deteljo. (Ponov.)

Govoriti hočemo tudi o njenih lastnostih. Kaj dela ta otrok z ovco? (Se pokaže na prizor na Hölzlovi stenski tabli: pomlad.) (... igra se.) Ali bi se smel otrok igrati tako s konjem (psom, mačko)? Zakaj ne? (Konj udari. Pes ugrizne. Mačka opraska.) Vidite, ovca mirno trpi, da se igra z njo otrok. Kakšna je torej ovca, ki take stvari mirno potrpi? (... potrpežljiva.) (Ponoviti!) Kaj stori ovca, ako zalaja nanjo četudi majhen pes? (... zbeži.) Zakaj? (... ker se boji.) Kakšna je ovca, ker se zboji vsake malenkosti? (... boječa.) Kaj smo rekli prej? Povej oboje! (Ovca je potrpežljiva in boječa.) Ima pa še eno lastnost. Čujte! Ako gredo ovce po cesti in se jim pripelje voz nasproti, ne umaknejo se, ampak celo silijo pod voz. — Ako gori njih hlev, ne zbeže, ampak gredo naravnost v ogenj. — Ako skoči ena ovca v vodo, mislijo, da morajo tudi druge vanjo. Ali bi ti storil kaj takega? Zakaj ne? Vidiš, ti si pameten. Kakšne so pa ovce, ki store kaj takega? (... neumne.) (Ponov.) Kaj smo rekli prej? (... potrpežljive, boječe.) Povej vse, kakšna žival je ovca? Ovca je potrpežljiva, boječa in neumna žival. (Ponov.)

Kaj menite, kako mora biti ovci poletni, ko ima tako gorak kožuh? (... vroče.) Kaj storimo, da ji ni tako vroče? (... ostrižemo jo. — Pokažejo se pri tem te posebne škarje ali strižnice.) Ali moremo to volno porabiti? (Učitelj pokaže razno volneno tkanino.) Kaj nam daje torej ovca? (... volno.) Kaj storimo z ovco, kadar se zredi? (... prodamo jo.) Komu? (... mesarju.) Čemu? (... da proda nje meso.) Kaj nam daje ovca še? (... meso.) Kaj nam daje? Daje nam volno in meso. (Ponov.)

Ali so na tej sliki vse ovce enako velike? Zakaj so te ovce manjše? (... ker so še mlade.) Ali vé kdo, kako se imenuje mlada ovca. Ako

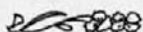
nihče ne vé, pove učitelj: Mlada ovca se imenuje jagnje. (Ponov.) Z jagnjeti se posebno otroci prav radi igrajo.

Vaja v govoru. Ponoviti hočemo, kar smo se danes o ovci novega naučili.

Kaj je ovca? S čim je pokrita? Kje biva pozimi, kam jo gonimo poleti? Kaj je? Kakšne lastnosti ima? Kaj nam daje? Kako se imenuje mlada ovca? (Ponov.)

Povej sam, kar si si zapomnil o ovci! (Učenec pripoveduje brez vprašanj.)

(Konec prih.)

Kristina Hafner:

V naravi jesen — v šoli pomlad.¹

Vrt je poln sadja. Kmetič pospravlja s polja svoje pridelke. Po njivah in vinogradih je živahno vrvenje. Jesen je zopet v deželi. Vse se je veselilo... Le za nas, ki vzgajujemo nežno mladino, jeseni še ni; za nas je nastopila uprav pomlad. — Da, prišla je naša pomlad, doba resnega in žilavega dela, doba, ko bomo zopet orali in sejali, rahljali zemljo, pleli in rvali škodljivi plevel. — Minila je zima — doba počitnic. Odpočili smo se in okrepili po težavnem napornem delu, nabrali smo si novih moči. Zadnji katoliški shod, zlasti pa še naš pedagoški kongres je napolnil naša srca z navdušenjem za vzvišeno vzgojno in prosvetno delo, utrdili smo se v pravih vzgojnih načelih. Pogumni in močni smo prišli zopet kot čili in novi vrtnarji v svoje vrtove.

Ko gre ratár v prvi pomladi na delo, je njegovo srce polno upanja, pa tudi radosti in veselja. Oko se mu zaiskri, ko vidi pred seboj njivo, neizorano sicer, a spočito, polno soka in naravnih moči. Pogumno zasadi vanjo obnovljeni plug in orje brazdo za brazdo. Na pomladanskem nebesu pa plavajo drobne meglice, kakor bi sipale božji blagoslov na vernega ratarja.

Glej! Tudi pred teboj leži njiva; dolga, neizorana. V šoli te čakajo mlada srca, da jih vzgojiš, da vseješ vanja seme lepih in koristnih nauk; čakajo te mlada stebelca, da vzgojiš iz njih krepke mladeniče in ponosna dekleta, da vzgojiš iz njih rod, poln žive vere in goreče ljubezni do Boža, poln zaupanja vase in poln požrtvovalnosti do naroda svojega.

Da dosežemo ta sveti, ta veliki cilj, nas bo stalo še mnogo truda; toda trud nas ne plaši, saj se zrcali tudi nad nami jasno pomladansko nebo — ljubezen do mladine in do domovine. In naša najlepša, najmilejša pesem? Ali ni to zavest, da smo se trudili kot namestniki onega, ki je rekel: »Tisti pa, kateri jih veliko poučujejo v pravici, se bodo svetili kakor zvezde na vse večne čase.« (Daniel XII., 3.)

In čim večja je mladina, tem več truda, tem več skrbi je treba. — V prvi pomladi je zemlja še mehka in sočna. Ko pa pride vroči julij,

¹ Nova, mlada moč nam je poslala to razpravico kot sad našega obč. zbora. Op. ured.

postane trda in suha, in težko je puliti ščavje, ki se je zarastlo med bujno žito. A iztrgan mora biti ves plevel, dokler ne stoji pred kmetičem sama čista, lepa pšenica. Tudi mi bomo imeli svoje poletje, vroče, brez dežja, brez hladila. Toda nabrali smo si poguma, da bomo vztrajali ter pulili plevel, — nečednosti, ki bo morda bohotno pognal tu in tam v srcu otrok, ki so nam izročeni v varstvo. Z nami pa bo Bog; On nas bo podpiral, ker bomo delovali v njegovo čast in slavo.

Minevala bodo leta in šli bomo počasi proti zatonu. Izmučeni od teže življenja bomo hrepeneli po jeseni. Ozrli se bomo tedaj po naši slovenski domovini, ki smo ji posvetili svoje moči... In videli bomo nov rod, mlad rod, ki smo ga vzgajali mi. Videli bomo sad svojega truda — imeli bomo svojo jesen.

In če bo ta rod močan in značajan, rod poln žive vere in ljubezni do Vsevečnega, pa tudi rod poln narodne zavesti, rod, ki bo ljubil lepo našo domovino z vsemi silami svoje duše, tedaj bo naša jesen bogata. Mirni in radostni bomo čakali trenutka, ko nas bo naš božji Učenik poklical k sebi, da prejmemo plačilo za svoj trud.

Pojdimo torej tudi letos pogumno na delo! Z nami pa bodi Bog in duh Slomškov.

Katehetski vestnik

Katehetsko gibanje.

Prvi katehetski »narodni kongres« na Španskem. Meseca julija so se sešli v Valladolidu ob navzočnosti kardinala Cosa in 20 drugih škofov španski katehetje k skupnemu posvetovanju, ki so ga razglasili kot »prvi španski katehetski nacionalni kongres«. Navzočih je bilo ogromno število delegatov — 4000. V štirih sekcijah so obdelali nič manj kot 300 tez, praktičnih in teoretičnih vprašanj. Umevno, da je dobila šolska politika sedanje vlade poštene krce.

Šesto katehetsko mesto se je ustanovilo za ljubljanske ljudske šole. Ker je število tedenskih ur zlasti vsled potrebne pomnožitve verstvenega pouka v zadnjih treh razredih osemrazrednic precej narastlo, je vložilo »Društvo slovenskih katehetov« po svojem tajniku dobro utemeljeno prošnjo, naj se sistemizuje še eno katehetsko mesto v Ljubljani. C. kr. mestni šolski svet se je krčevito branil ter zbral celo kopo protirazlogov, da bi preprečil ugodno rešitev naše prošnje. Toda pri višjih inštancah je

zmagal naš apel na blagonaklonjenost visokega deželnega odbora in visokega c. kr. deželnega šolskega sveta — in pa krepko podprto utemeljevanje.

Nedostatek naj se popravi. Iz neke pritožbe smo uvideli, da se gg. veroučiteljem za nadure določena nagrada nekako prikrajšuje ter se jim počitniška doba ne všteva. Če se to splošno dogaja, ne moremo trditi; en slučaj nam je znan. Deželno knjigovodstvo se je morda oprijelo tega običaja, ker se gg. kaplani uprav med počitniško dobo selijo, pa menda odmerja nagrado samo za šolske mesece. Svetovati bi bilo, da se — ako se izvrši službena izprememba o počitnicah — nagrada za en mesec večje prejšnjemu, en mesec pa naslednjemu g. kaplanu, ali pa naj se celoletna nagrada razdeli na deset šolskih mesecev, drugače nagrada za posamezne nadure ne znaša 20 K, kakor veli postava, ampak 16 K 67 vin.

Ta nedostatek — če je splošen — se bo, kakor sodimo, vsled opozorila preč. kn. škofijskega ordinariata odpravil.

Katehetske beležke.

Dva žreblja z enim udarcem. V sedanjih časih je naše življenje tako prepleteno s službenimi posli, s političnimi vprašanji in drugimi dnevnimi opravki, da si je treba prav po sili odtrgati nekoliko časa za resno učenje in za poglabljanje stanovske vede in znanstvene izobrazbe, če ne, utegne nastati tuintam pogubonosna vrzel. Tega se pač ni bati veroučitelju, ki se resno pripravlja na pouk. Četudi ne poučuješ srednješolske mladine, četudi nisi nastavljen na zavodih, kjer mora biti katehet vsak čas pripravljen, da ga dijaki presenetijo s kočljivimi vprašanji in ugovori, vendar moraš kot veroučitelj obvladati vso tvarino — moralko, zgodovino, dogmatiko — tako, da ne prideš v zadrego in da moreš to, kar se pri odraslih dijakih pove že nekako po učenjaško, izraziti v preprosti, tudi manj godnim otrokom umljivi obliki. Torej tudi ljudskošolski katehet mora biti moč znanja. Toda križ je, ker za vse večinoma nedostaje časa. Imaš obilo dušebrižnih skrbi, potov in poslov; a tudi šole ne zanemarjaj, čuješ vsekrižem; ne hodi k pouku brez temeljite priprave! »Duhovnik brez meditacije ne bo mož secundum Cor Jesu«, ti veli voditelj pri duhovnih vajah. Ljudskošolskim katehetom, ki imajo v svoji naporni službi kot duhovni pomočniki še sto in sto drugih opravkov, radi verjamemo, da jim ni lahko dobiti primernega in zadostnega časa za meditacijo. Mislimo pa, da se ne pregrešimo zoper višja navodila, če nasvetujemo, kako bi se vsaj deloma ta zahteva ugodno rešila. Za šolo se moraš pripravljati. Ta velevnik naj se ne tolmači samo kot nasvet, ampak kot stroga in vestna obveznost. Meditacije pa tudi ni dobro opuščati, Združi po možnosti oboje! Najlepša in najbogatejša snov za premišljevalno molitev je gotovo življenje Jezusovo. Podlaga vsemu ljudskošolskemu pouku so pa zopet zgodbe o naukih in življenju našega Gospoda, t. j. zgodbe nove zaveze. Ko se pripravljaš na pouk, uredi to pripravo tako, da imaš tudi sam korist od nje. Pripravljaj se »meditando«, uporabi pravila pri meditaciji, opazuj Je-

zusa, kako in kaj govori, kako uči, kako se obnaša, kako svari, kako ljubezniv in potrpežljiv, kako dober je itd. Uporabo, ki si jo namenil za otroke, obrni najprej nase in skleni, da boš sam zgled tega, kar boš priporočal mladini. Seveda ne bodo s tem predlogom zadovoljni učitelji in zagovorniki redne in pravilne meditacije; toda bolje nekaj kot nič.

Per aspera... Težke in bridke ure ima dostikrat katehet, kakor tudi učitelj. Toda tudi trpljenje je providencialno. P. K. je pri zadnjih duhovnih vajah tako krasno obrazložil, kolikega pomena je za duhovnika uprav trpljenje. »Kar ne premoreš z umom, z molitvijo, to boš dosegel s trpljenjem, ki ti bo obenem obilno poplačano. Ljubezni božje ne meri po tem, kar ti Bog dá, ampak po tem, kar Bog od tebe zahteva...« Imenitni možje so dosegli velike reči, toda ne brez trpljenja... O sv. Pavlu je Gospod sam napovedal: »Izvoljena posoda mi je;... jaz namreč mu pokažem, koliko mu je treba trpeti za moje ime.«

Ta kratek spomin iz duhovnih vaj naj bo v tolažbo vsem vzgojiteljem, ki le preveč tožijo o »neznosnem« šolskem bremenu. Sicer bi pa bilo napačno, če bi soglašali z »jamrovci«, ki hočejo učiteljevanje označiti kot nekako gorje, češ »quem dii oderunt...«, kajti trditi smemo, da nudi katehizovanje — poleg vsakojakih neprilik — več duševnega užitka in veselja, kot katerakoli druga panoga dušnopastirskega delovanja. Toda tudi trpljenje si katehet lahko olajša, če pomisli na zgoraj očrtano vrednost, ki tiči v njem.

Ne predaleč! Od malih otrok navadno le preveč pričakujemo, ali pa zahtevamo odgovor v taki obliki, ki je otrokovemu razumu nedostopna. To se rado zgodi zlasti pri novincih v katehizovanju, ki so še vajeni izražanja, običajnega v teoloških razpravah, in se premalo zatope v otroško mišljenje. Če n. pr. priporoča katehet, naj se drobni prvoobhajanci, ki še ne znajo kaj prida brati, po sv. obhajilu sami z Jezusom pogovarjajo, bodo njegove besede izdale toliko kot nič. Otrok posnema in stori samo to, kar mu pokažeš, kar mu z umevno besedo v glavo vtepeš. Branja

neukim otrokom bi morda — če sam z njimi skupno ne moliš, ali pa za prve trenutke po sv. obhajilu — mogel pripočiti, naj govore takole ali vsaj podobno: Ljubi Jezus! Zahvalim te, da si prišel k meni. Ker je pa ta moja zahvala

preslaba, prosim tebe, ljuba Marija, hvali ti namesto mene, božjega Zveličarja, ki je prišel zdaj v moje srce! Tudi tebe, moj angel varih, prosim, pomagaj mi hvaliti Jezusa, ki sem ga prejel v podobi belega kruha . . .!

Učiteljski vestnik

Občni zbor »Slomškove zveze«. Že v uvodniku smo poročali, s kakó odločno samozavestjo smo se zbirali 26. avgusta o priliki pedagoškega kongresa v veliki dvorani Uniona, kjer smo imeli glavno letno skupščino. Ponosni, da nas je nekaj in da tudi nekaj veljamo — to so pokazali naši odlični gosti iz vseh slojev prebivalstva — smo se sešli, da čujemo bilanco dela, gibanja in napredovanja v Slomškovi zvezi. Bilanca je vsestransko ugodna. Iz pozdravnih besed g. predsednika, poslanca Jakliča povzamemo, da je 40 % kranjskega učiteljstva v naši zvezi; če pa odštejemo nemško učiteljstvo na Kočevskem in po posameznih krajih, potem lahko rečemo, da šteje Slomškova zveza polovico kranjskega slov. učiteljstva. Pred 14 leti pač nismo mislili, da bomo mogli tako hitro napraviti gaz skozi tesno združene falange liberalstva in liberalnega mračnjaštva. Eno željo še gojimo v svojih srcih: Naj bi se že vendar kmalu zdanilo tudi na Štajerskem, na Goriškem in drugod, kjer bivajo Slovenci. Ali res ni mož, ki bi odločno stopili na plan ter se nam pridružili? Ob IV. slovenskem katoliškem shodu jih iznova pozivamo: Otresite se nepotrebnih in nespametnih predsodkov ter stopite pogumno v naše vrste.

Poročilo tajnika A. Sadarja o delovanju »Slomškove zveze« v preteklem upravnem letu 1912/13.

»Ker je bil prejšnji tajnik g. Štrukelj imenovan c. kr. okr. šolskim nadzornikom, sem prevzel tajniške posle od njega dne 19. aprila t. l.

»Slomškova zveza« se je pomnožila tekom enega leta za 109 članov; skupno število vseh Slomškarjev se suče sedaj

okrog 500, med temi je 405 učiteljev in učiteljic.

Člani so razdeljeni na 9 podružnic, ker se je ustanovila letos meseca julija nova podružnica za novomeški okraj. Umrli je v tej dobi član S. Z. Ivan Bajde, učitelj na Savi pri Litiji. R. i. p.! Glasilo S. Z. »Slovenski učitelj« ima nad 1100 naročnikov. Da nismo osamljeni v boju za versko šolo in vzgojo, nam posebno jasno kaže današnji kongres, h kateremu je prihitelo mnogo slovanskih bratov iz vseh krajev. Upam, da se bomo združili z njimi v močno falango in se navzeli na skupnem kongresu novih moči za nadaljnje delo v dosego naših ciljev.

Centralni odbor je imel štiri seje. V prvi se je obravnavalo: 1. O plačevanju članarine. Članarina rednih članov znaša po § 10. izpremenjenih društvenih pravil sedaj 5 K, zato pa dobi vsak »Slovenskega učitelja«. Opozarjam pri tej priliki, da oni, ki ne zadoste tej dolžnosti po § 13. društvenih pravil (točka b) izstopijo iz društva. Plačuje naj se članarina najbolje po položnicah z naročnino vred, ker je ta način plačevanja najprikladnejši. Saj dobe potem podružnice svoj delež izplačan od blagajničarke; v slučaju potrebe pa jim blagajničarka na račun deležnine lahko naprej nekaj izplača. 2. Sklenilo se je, naj pošljejo podružnice zapisnike sej in občnih zborov v pogled centralnemu odboru. 3. Člani, ki se ostentativno izogibljejo naših prireditev in zborovanj, naj se pozovejo, da se opravičijo; če se ne opravičijo, se smatrajo za izključene. 4. Pravila podružnic naj se sedaj še ne izročé v tisk, ker jih je treba še izpopolniti. Podružnice naj o tem stavijo svoje predloge. 5. Izvolil se je odsek, ki naj se

stavi osnutek zakona za regulacijo naših plač. Upamo, da se v tem oziru začne kmalu resna akcija! — Sprejeli smo v prvi seji 39 novih članov in članic, 3 pa odklonili.

V drugi seji smo sklepali glede občnega zbora in kongresa slovanskih katoliških pedagogov. Sklenilo se je, da se vrši občni zbor za časa katoliškega shoda v Ljubljani in z njim združi pedagoški kongres. V to svrhu se je izvolil poseben ožji odbor, ki je vse potrebno uredil. Tudi za duhovne vaje smo se pobrigali; dobili smo to ugodnost vsled naklonjenosti presvetlega knezoškofa ljubljanskega. — Izročile so se diplome častnim članom S. Z., ki sta jih izvršila prav lepo dva naša člana. Posebno iskreno se nam je zahvalil za častno članstvo deželni glavar dr. Iv. Šusteršič, ki je izrazil izredno veselje nad tem, da smo mu podelili največjo čast, ki jo more društvo dati; obljubil nam je pri tej priliki svojo nadaljno naklonjenost. V drugi seji smo sprejeli 28 novih članov in članic, izključili pa 3.

V tretji seji se je sprejelo poročilo pripravljalnega odbora za kongres in določil dnevni red občnega zbora in kongresa. Tudi račun žepnega zapisnika se je odobril. Nov zapisnik je že dogotovljen. Sprejeli smo v tretji seji 33 novih članov in članic, odklonili 5, izključili pa 2.

V četrti seji se je govorilo največ o članstvu. Določilo se je, da se izmed gg. duhovnikov smatrajo tisti za redne člane S. Z., ki plačajo 6 K (namreč 4 K za list, 1 K za katehetsko in 1 K za naše društvo). Dalje se je zopet govorilo o plačevanju članarine in se poudarjalo, naj ostane vse po sklepu lanskega občnega zbora, ki sem ga že zgoraj omenil. Glede sprejema novih članov se je sklenilo: Novopriглаšeni in sprejeti člani bodo natisnjeni v prvi številki »Slov. učitelja« po seji; dotično številko lista bomo s položnico poslali vsem novim članom. V zadnji seji smo sprejeli 9 novih članov in članic, 1 smo črtali.

Pri tej priliki omenim še tole: Bral sem željo neke podružnice, naj bi imela centrala več stika s podružnicami. Na to odgovorjam: Sklepov sej in imenika

članov ne naznanjamo vsaki podružnici posebej, pač pa objavljamo vse potrebno v »Slov. učitelju«. Torej: List v roke, pa boste vse vedeli in tudi razbrali one člane, ki spadajo v to ali drugo podružnico. Opravilni zapisnik izkazuje do danes (brez vabil) 257 števil. Za današnji kongres sem razposlal nad 1100 vabil.

Prosvetno delo »Sl. zveze« in podružnic. Sami ste že opazili, da je »Slov. učitelj« vedno bolj zanimiv in prinaša vedno več za učiteljstvo važnih razprav. Vendar Vas vabim ob tej priliki k sodelovanju, da bo list še bogatejši. Vestno ga prebirajte, pošljite mu sempatja tudi kako razpravo, članek ali vsaj vprašanje. Napišite vi mlajši svoje idealne misli, vi starejši pa svoje bogate izkušnje na šolskem polju! Ne bodite tako skopi in ne obdržite vsega zase, pokažite tudi drugim svoje zaklade in razveselite urednika našega glasila.

O blagajniških zadevah je kratko poročala gđna Ap. Faturjeva; blagajna izkazuje 1618 K prebitka.

Novoizvoljeni odbor se je takole sestavil: Predsednik poslanec Jaklič Fr.; podpredsednik prof. Modic Izidor; tajnik dež. šol. svetnik Sadar Adolf; blagajničarka učiteljica gđna Fatur Apolonija; namestnik urednik Čadež Anton; člani: gđna Marica pl. Kleinmayrova, gđna Štupca Marija, kanonik Kržič Anton, prof. dr. Demšar Josip, naduč. poslanec Ravnikar Jernej, nadzornik Štrukelj Ivan, nadučitelj Bajc Janko.

Ob sklepu občnega zbora se je z velikim odobravanjem sprejel predlog mestnega svetnika, nadučitelja Jankota Jegliča, ki se glasi:

Učitelji in učiteljice, ki so v »Slom. zvezi«, naj se pridružijo Marijinim kongregacijam, ki so ustanovljene v kraju službovanja. Učitelji pa, ki jim ni prilično, da bi bili sprejeti v domačem okolišču, naj se priglase za sprejem v Ljubljani.

Predavanja po podružnicah. Idrijska podružnica je zborovala trikrat in imela 4 predavanja, notranjska petkrat in imela 9 predavanj, ljubljanska dvakrat, 2 predavanji in en skupni izlet, kranjska in radovljiška trikrat in 3 pre-

davanja, kamniška sedemkrat in 4 predavanja, vrhniška trikrat, 3 predavanja in en izlet, litijska štirikrat in 5 predavanj ter najmlajša novomeška enkrat in eno predavanje.

Ne zlat, ne srebrn, ampak nadvse časten jubilej so doživele naše vrle, pogumne in vnete gđčne učiteljice: letos začetkom septembra so se zopet zbrale k duhovnim vajam, in sicer d v a j s e t i č, odkar se je med njimi započela ta prekorična duhovna naprava. Gostoljubni uršulinski konvent v Ljubljani je sprejel v svojo blagodejno tišino 65 gosposdičen-učiteljic, da so se s tridnevnim izpopolnjevanjem utrdile za novo bogoljubno in prosvetno delo v šoli, da so se navzele onega krepilnega in oživljajočega ognja, ki ga vsebujejo samo duhovne vaje. Blagor vsem, ki umevajo potrebo in okušajo srečo in nepopisno dobroto duhovnih vaj!

Umrl je 6. avgusta Josip Sedlak, nadučitelj na Jesenicah; dne 3. avgusta so pokopali Frančiško Janežičevo, učiteljico na dekl. liceju v Ljubljani R. i. p.!

Draginjska doklada. Štajerski deželni odbor je sklenil, da dobi štajersko učiteljstvo enkratno draginjsko doklado v znesku 300.000 kron.

Srednje šole. V osmi čin. razred so bili pomaknjeni: profesorja Makso Pirnat in Fran Komotar na drž. gimnaziji v Kranju, profesorja Martin Majcen in Bogumil Remec na drž. gimnaziji v Novem mestu, prof. Josip Reisner na I. drž. gimnaziji v Ljubljani, prof. Josip Bučar na II. drž. gimnaziji v Ljubljani in prof. dr. Henrik Svoboda na drž. realki v Ljubljani, Štefan Figurić na drž. gimnaziji v Pazinu, Viktor Kotowsky na drž. gimnaziji v Trstu, Kristof Krile na drž. gimnaziji v Dubrovniku, Marij Kuschen na drž. realki v Gorici; Albert Kurmanić na drž. realki v Zadru, Valter baron Ljubibratić na hrvaški državni gimnaziji v Zadru, dr. Jožef Müller na državni gimnaziji v Trstu, dr. Oton Paper na drž. realki v Gorici, dr. Ernest Perić na drž. realki v Zadru, Martin Zgrablić na drž. gimnaziji v Pazinu, Jožef Hribar na drž. gimnaziji v Beljaku in Ludovik Nagele na drž. realki v Celovcu. Pravi učitelj na gimnaziji v Kranju g. Vinko Marinko

je definitivno nameščen in je dobil naslov profesorja. Dr. Milan Šerko je definitivno nameščen na gimnaziji v Novem mestu, Adolf Robida na II. gimnaziji v Ljubljani.

Učiteljska imenovanja. V seji c. kr. deželnega šolskega sveta za Kranjsko dne 5. in 29. avgusta so bili imenovani sledeči gg. učitelji, odnosno gđčne učiteljice: Za Polhov Gradec Ana Kleinstein, za nadučitelja v Blatni Brezovici Josip Zakrajšek, za Golo Ana Vadnal, za Škocijan Josip Trobiš, za Dolenjo vas pri Ribnici Josip Jaklič, za Primskovo Marija Flander, za Rateče Josipina Sterlekar, za Ribnico (deška šola) Alf. Završnik, za nadučitelja v Zagradcu Henrik Lobe, za učiteljico istotam Julija Berlan, za Žiri Leopold Hladnik, za Cerklje pri Kranju Marija Piškur. Nadučiteljsko mesto v Horjulju ter učni mesti v Kranju (deška šola) in na Savi se še enkrat razpišejo. — Učitelj Fr. Pirc se premesti z Ostrožnega Brda v Žužemberk. — Za ljudsko šolo v Kopanju se ustanovi ekspozitura v Spodnji Slivnici. — Sistemizira se novo učno mesto na ljudski šoli v Šmartnem v Tuhinjski dolini in poseben oddelek za oddaljene kraje šolskega okolišča iste šole. — Nastavljeni so dalje: Viljem Zirkelbach na Trbiji (Stara Oselica), Peter Jocić na Dobravi pri Kranju, Antonija Štamcar v Podbrezju, Ernest Šusteršič v Gribljah (Gradac), Hinko Paternost kot nadučit. v Senožečah, F. Bertonec v Šmarjeti. — Stalno se vpokoje: Štipko Jelenec, nadučitelj na Dvoru; Eleonora Dev v Naklem, Ida Mally v Kranju in naduč. Andrej Perne v Šturijah, začasno pa Marta Andoljšek, učiteljica v šiški, Fr. Grajland, učitelj v Kostanjevici in Marija Bole v Št. Vidu.

Učiteljev in profesorjev potrebujejo v Črnigori. Ondotno naučno ministrstvo razpisuje 25 mest za učitelje in 11 mest za profesorje.

Umrl je 18. julija ljubljanski učitelj Jakob Pretnar. Bolehal je dolgo časa, nazadnje mu je vodenica pretrgala nit življenja. Bil je v Ganglovem taboru, sicer pa ljubezniv tovariš. R. i. p.!

Nesreča je zadela našega somišljenika g. Ivana Petrovčiča. Nedavno je bil defi-

nitivno nastavljen kot c. kr. mornariški učitelj v Šibeniku. Sprejet je bil v to službo izmed več kot sto prosilcev, ker je bil kot rezervni častnik splošno priljubljen, obenem pa je bil tudi silno vesten učitelj. Ves čas pa, odkar se je bil preselil v Dalmacijo, ga je motila in begala misel, da ga preganjajo. Vse je kazalo, da se ga loteva duševna bolezen in zmedenost, kar se je pozneje — žal — obistinilo. Tudi v pismih, ki jih je pisal raznim prijateljem, je tožil o preganjanju. Ko je bolezen postala akutna, so ga prepeljali na Dunaj v opazovalnico, kjer pa nimajo upanja, da bi se izboljšalo bolestno stanje. V mornariško službo je bil sprejet kot učitelj v Ljubljani.

Imenovanje. Za voditelja vzgojevališča v deželni prisilni delavnici je bil imenovan mestni učitelj g. Adolf Sadar.

Zaveza. Po predlogu g. nadzornika Ivana Štruklja se je na kongresu slov. katoliških pedagogov z velikim odobravanjem sprejela resolucija, da se ustanovi »Zaveza katoliških slovenskih učiteljev«.

Prekosijo nas. Govornik našega kongresa, strokovni učitelj Oldřich Otáchal, je omenjal, da šteje moravska organizacija katoliških učiteljev čez 700 članov izmed ljudskošolskih učiteljev in okrog 200 srednješolskih profesorjev. Do tega števila se upamo povzpeli tudi mi.

Tiho in skromno so praznovali pred Malim Šmarnom liberalni »Zavezarji« svojo 25letnico v Ljubljani. Nekaj malega zastav (okrog deset) ob posameznih gostilnah in na magistratu je zganilo radovednost najbolj izvedavih novičarjev v toliko, da stvar ni šla popolnoma neopazena mimo Ljubljane. Kako to, da »napredna« Ljubljana tako prezira takozvane »napredne« pedagoge? Malo, malo zanimanja zanje.

Tako vendar. V avgustovi seji je c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko sklenil naučnemu ministrstvu predložiti prošnjo, naj se na ljudskih in meščanskih šolah v krajih, kjer so srednje šole, zaključijo šolsko leto istodobno. Ta ukrep je

bil res umesten že z ozirom na to, ker smatrajo ljudskošolski otroci, da je s sklepom na srednjih šolah tudi konec pouka na ljudskih šolah ter se ne zmenijo več za učenje. Mnogi uradniški in drugi starši imajo dopust s sklepom šolskega leta na gimnazijah; šli bi na deželo, a morajo čakati, da je prosta deca, ki hodi v ljudsko šolo. Učenci, ki grede z ljudske na srednje šole, dobé šolsko naznanilo še preden zaključijo na gimnazijah šolsko leto; tako se zgodi, da so četrti, oziroma peti razredi ljudskih šol proti koncu zelo izpraznjeni ter je pouk brezpomemben. Isto se dogaja v zadnjem razredu osemrazrednic v Ljubljani, ko se zглаšajo kandidati in kandidatke za pripravnico. — Pričakovati je, da bo predlog odobren.

Tudi naš naraščaj je zboroval. O priliki katoliškega kongresa v Ljubljani so se sestali slovenski in hrvatski učiteljski abiturienti ter priredili dobro obiskano zborovanje s času primernimi referati. Kot referenti so nastopili Marko Vunič (»O religioznem in nacionalnem odgoju u pučkoj školi«), J. Pečjak (»Šola in delavnica«), Adolfin Simšič (»Učiteljica — socialna delavka«), Franc Bevk (»Naši cilji in vzori.«) O lepo uspehi skupščini morda pozneje kaj več. Želimo čvrstim našim mladim tovarišem in tovarišicam obilo veselja in sreče na šolskem torišču!

Slomškova podružnica za Gorenjsko je zborovala 28. julija v Koroški Beli v ondodni šoli, ki je bila okrašena s slovensko trobojnico. Jako zanimivo je predaval o duhu šolskih postav župnik jeseški Ant. Skubic. Udeležencev je bilo 36. Prihodnje zborovanje se vrši dne 2. oktobra ob 2. uri popoldne v Tržiču. Predaval bo v dvorani sv. Jožefa prof. Fr. Komatar. (»Boj za svobodo. — 100 letnica zopetnega združenja Kranjske z Avstrijo.«) Po predavanju ogled tovarn. — Če se že doplodne do 10. ure nabere dovolj članov, se priredi ob lepem vremenu izlet k Sv. Katarini, oziroma na »Puterhof«. Zbirališče v župnišču.

Jubilejna gospodinjska šola šolskih sester v Tomaju na Krasu. V novejših časih tudi naše slovensko ljudstvo vedno bolj in bolj uvideva, da je treba zlasti kmetu strokovne izobrazbe, če hoče izboljšati svoje gospodarstvo ter se dvigniti iz tlačanstva, v katerem je zdihoval prejšnja stoletja. Bilo bi pa jako napačno mnenje, ako bi se delovalo le za moško izobrazbo. Žena nikakor ne sme predač zaostajati za možem, ako hoče biti od Boga mu odločena zmožna pomočnica. Tudi žena bodi izobrazena v vseh panogah umnega in naprednega gospodinjstva. Toda na eno nikakor ne smemo pozabiti: izobrazba žene bodi na strogo krščanski podlagi. Le taka gospodinja, ki z bistrim razumom, a tudi s plemenitim, požrtvovalnim, pogumnim in pobožnim srcem vodi domače gospodinjstvo, osrečuje slovenski dom. Le tista žena, ki ume črpati za sleherni dan potrebnih ji moči v mnogih težavah zemeljskega življenja iz vira globokega verskega mišljenja, je zmožna, preustvariti domačo hišo v zemski raj. Toliko se govori in piše o propadu kmečkih domov, o uničevalni povodnji peklenškega alkohola, o preštevilnih preseljevanjih v nesrečno Ameriko, ki požre toliko najkrepkejših mož, mladeničev in celih družin. Ako natančneje zasledujemo vzroke teh in mnogih drugih zla v naši domovini, moramo priznati, da je velikokrat in veliko kriva hišna gospodinja, ki ne vrši o pravem času in na pravi način svojih dolžnosti tako, kakor uči sv. vera. Toda kako bomo pričakovali od naših gospodinj boljšega umevanja vzvišenega poklica, ako nimajo prave vzgoje!

Ne smemo pa pozabiti, da sama puhla svetna izobrazba, kakor jo uči moderni svet brez verske podlage, ženski več škoduje nego koristi. Mladenka, žena brez Boga, brez vere, je nestvor, je nekaj nenaravnega, ki povzroča, kamor se prikaže, nesrečo sebi in drugim. Zgodovina nam je priča, da so moško narodi, ki so imeli brezbožno ženstvo, počeli gniti ter slednjic popolnoma propadli.

Da se kaj sličnega ne zgodi pri nas, skrbimo, da se naš ženski naraščaj versko in strokovno temeljito izobrazijo.

Kdo naj poda našemu mlademu ženstvu vzgojo in izobrazbo? Dandanes se snujejo razni gospodinjski tečajji; zlasti na Kranjskem je to gibanje prav živahno. Toda, ti tečajji trajajo le nekaj tednov, v katerih je mogoče le toliko, da se vsaka točka le malo dotakne.

Pač so se v tem oziru prav resno prve poprijele dela slovenske redovne sestre. Na več krajih slovenskih dežel vodijo celoletne tečaje gospodinjskih šol, kjer po mnenju in mnogokratnem priznanju strokovnjakov vrlo dobro in uspešno delujejo po goriomenjenem načinu v veliki blagor slovenskega naroda. — V Ljubljani vodijo gospodinjsko šolo c. kr. kmetijske družbe kranjske sestre iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča ter izbornu uspeva.

Sličen zavod imajo šolske sestre v Tomaju na goriškem Krasu.

Šolske sestre v Tomaju začenjajo šolsko leto gospodinjske šole prvi dan meseca novembra; tečaj traja 12 mesecev, da se gojenke priučijo vsega, kar zahteva umno gospodinjstvo tekom celega leta v hiši, kuhinji, na vrtu in polju ter v hlevu. Natančnejša poročila dajejo šolske sestre v Tomaju, pošta Dutovlje, Goriško.

Z gospodinjsko šolo je v zvezi mali internat in trirazredna dekliška šola, katero obiskujejo vse zunanje deklice cele tomajske občine. Notranje deklice iz ljudske šole se vsaki dan posebej poučujejo v nemščini kakor tudi v vsakovrstnih ročnih delih, tudi vezenja, šivanja na stroj in lažjih hišnih opravil. Ako starši želijo, se učijo tudi sviranja na glasovir.

Glede tudi na to, da je zavod na prijaznem griču z lepo okolico, mičnim razgledom, kateremu se čudi vsak novodošli, in z zdravim zrakom, je zavod res vreden priporočila. Vodstvo zavoda vestno skrbi, da imajo gojenke vse, kar more pospeševati njih telesni in dušni

razvoj. Razne prireditve, humorističnega in pobožnega značaja, izprehodi in izleti v bližnjo in daljno okolico imajo namen nedolžne zabave in potrebnega pouka.

Na kmetijski šoli na Grmu se prične novo šolsko leto z mesecem novembrom. Učenci se sprejemajo v zimsko šolo in v letno šolo. Zimska šola traja dve zimi od novembra do konca marca in je namenjena sinovom iz živinorejskih in poljedelskih krajev. Letna šola traja eno leto od novembra do konca oktobra in je namenjena sinovom iz vinorodnih krajev. Pouk je brezplačen. Plačujoči učenci plačujejo za hrano, stanovanje, kurjavo in svečavo po 30 K na mesec. Za sinove kranjskih posestnikov se dobe prosta mesta. Prošnje za sprejem in za prosta mesta je vložiti zadnji čas do 15. septembra t. l. na ravnateljstvo šole.

Najbolj vesele in srečne počitnice so imeli letos oni gg. tovariši, ki so se podali po končanem katoliškem kongresu v zatišje šentvidskega zavoda, kjer so se za tri dni odtegnili svetnim opravkom ter se pečali zgolj s svojo notranjostjo in z Bogom. Srčne zadovoljnosti, ki jo čuti človek po dobro opravljenih duhovnih vajah, ni moč popisati. Blagor onim 44 gospodom, ki so to srečo občutili. Upamo, da se z letom to število še poveča. — Ali se bo res tudi obistinil sklep eksercitantov, da hoče vsak vsaj nekaj napisati za naš list? ...

O sprejemu gojenk v gospodinjsko šolo c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. V prvi polovici meseca oktobra se otvori petnajsti tečaj gospodinjske šole. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani. — Pouk, ki je slovenski in brezplačen, obsega poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnejem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjskem knjigovodstvu ter v ravnanju

z bolniki in z bolno živino. Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku. Gojenka, ki je sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse 35 K ali za ves tečaj 385 K. Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjsko šolo, morajo: 1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk; 2. znati čitati, pisati in računati; 3. predložiti zdravniško izpričevalo, da so zdrave; 4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške; 5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu. Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško izpričevalo ter obvezno pismo staršev oziroma variha, naj se pošljejo glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. — V prvi vrsti se v gospodinjsko šolo sprejemajo deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem. — Prošnje za sprejem bodo rešene med 20. in 25. septembrom.

Triumf, zmagoslavje katoliške hrvatsko-slovenske ideje — je imenoval »Slovenec« velikansko slavlje 24. avgusta, ki je bilo namenjeno Bogu in Cerkvi, domovini in cesarju. Ljubljana je ta dan (prvi dan katoliškega kongresa) sprejela v svojo sredo do 40.000 vnanjih (tujih in domačih) gostov, ki jih je prešinjala ena in ista ideja, ki so navdušeno in pogumno manifestirali za katoliško misel ter najslovesneje proslavili Konstantinov jubilej. Radostno razpoloženje vseh udeležencev, zlasti pa tistih naših organizatorjev, ki so se zadnja leta toliko trudili za pravo kulturo našega ljudstva, se ne dá popisati. 24. avgust je bil zanje dan plačila. Številni vnanji gosti Slovani so strmé občudovali te sijajno urejene in nepregledne vrste naših čvrstih mladeničev Orlov, te pestre množice narodnih noš, te ponosne postave krepkih naših mož in zastopnikov. 20.000 junaških oseb v sprevedu — to nekaj pomeni! Naša srca so pa veselja utripala ob misli: Slovenec, ki tako proslavlja katoliško misel

— ne bo padel nikdar v žrelo samopašnih svobodomiselcev in v mreže mednarodnih pustolovcev. Slavnostni sprevod 24. avgusta bo ostal v trajnem spominu vsem udeležencem ter jih bo opozarjal zlasti na najlepši moment, na posvetitev Brezmadežni. Z radostjo moramo priznati, da je bila tudi naša »Slo m š k o v a z v e z a« tako častno zastopana pri tej veličastni slavnosti. Brez oklica, brez pritiska se je pridružilo toliko naših res iskrenih tovarišev in tovarišic, da smo se čudili. Edino vabilo je bilo v tem, da smo dali v spored besedo: Učiteljstvo. Naši so to skromno vabilce razumeli. Čast jim! Občinstvo, zlasti pa veljaki — cerkveni in svetni — so našo prisotnost odobraval z ostentativnimi in pristržnimi pozdravi ves čas dolgega sprevoda. — Krasno vreme, kakršnega letos morda poprej še ni bilo, je v prvi vrsti pripomoglo, da se je mogel spored prvega dne katoliškega kongresa tako mogočno, krasno in v tako lepem redu izvršiti. Hvala Bogu! — Množice, ki so polnile ulice svatovsko oblečene Ljubljane v nedeljo dne 24. avgusta, so se večinoma razšle; štab častnikov in voditeljev pa je ostal še tri dni v mestu, da je zasnoval načrte za nadaljnje delo. Bog daj še naprej svoj blagoslov!

Naš presvetli vladar je z 18. avgustom stopil v 84. leto starosti. Z milijoni avstrijskih prebivalcev raznih narodnosti se radujemo tudi mi teža dogodka in želimo visokemu zaščitniku šolstva in omike z izrazom iskrene vdanosti še mnogo let v sreči in zdravju. Bog ohrani, Bog obvari . . .!

Pesniku Antonu Medvedu so odkrili dne 28. avgusta na pokopališču v Kamniku krasen nagrobnik. Na pokopališču na Žalah je opravil dekan in poslanec Lavrenčič sv. mašo zadušnico, nato je imel prof. Iv. Grafenauer slavnosti primeren nagovor. Po odkritju so izročili spomenik v varstvo mestnemu županu in pokopališki upravi. Slovesnosti je prisostvovalo mnogo slovenskih literatov in častilcev pokojnega slovenskega lirika.

Pri evharistični vzgoji naj sodeluje tudi učiteljstvo. V odseku za versko življenje, ki je zboroval o priliki zadnjega katoliškega kongresa, je bila soglasno sprejeta tudi sledeča praktična resolucija: »Katoliško učiteljstvo naj z ozirom na evharistično gibanje sedanjega časa v stari ljubezni in zvestobi do Kristusa z novo gorečnostjo sodeluje pri evharistični vzgoji otrok ter vero, ljubezen, spoštovanje, pobožnost do presvete Evharistije z besedo in zgledom goji in pospešuje.«

Analfabeti v Avstriji. Med avstrijskimi narodi imajo Čehi najmanj analfabetov, namreč 4'26%; potem pridejo Nemci (4'63%), Lahi (16'44%), Slovenci (23'88%), Poljaki (30'82%), Hrvati (74% [?]), Rusini celo 76%. Na Ogrskem so baje razmere še slabše. — To so številke, ki prihajajo najbrž iz nemškega vira.

Na katoliškem učiteljsčju v Bubenču na Češkem so imeli letos prvič maturo. Uspeh je bil prav sijajen, kajti od 29 abiturientov jih je napravilo izpit z odliko 21, z dobrim uspehom pa 8.

Štiri nove razrede (vzporednice) je dovolila »Družba sv. Cirila in Metoda« na deških in dekliških šolah v Trstu za šolsko leto 1913/14.

Weissova zgodovina. Založbena tvrdka »Styria« v Gradcu naznanja, da bo dr. Rihard pl. Kralik na Dunaju nadaljeval znamenito zgodovinsko delo Weissovo. Spisati namerava štiri zvezke, ki bo v njih obravnavana zgodovina novejših dobe od l. 1815. dalje. Zgodovina bo spisana v isti smeri in v isti lastnosti, ki je velikemu zgodovinskemu delu Weissovemu priborila toliko prijateljev. Tudi zunanost bo ista. Prvi zvezek (kot 23. glavnega dela) izide l. 1915.

Visoke šole jezuitov na vzhodu. Jezuiti so otvorili 1. septembra v Beirutu pravno fakulteto in pa visoko šolo za inženirje. Oglašeni je bilo že avgusta čez 60 visokošolcev. Za bodoči semester pa nameravajo otvoriti trgovsko visoko šolo in pa gospodarsko akademijo.

Razpis učiteljskih služb

Radovljiški okraj: Na štiri-razredni šoli s šestimi paralelkami na Jesenicah se bode stalno namestila služba nadučitelja s postavnimi prejemki in za sedaj s stanovanjskim ekvivalen- tom. — Redno opremljene prošnje je vložiti predpisanim potom do 22. sep- tembra t. l.

Na petrazredni šoli v Radovljici se bo stalno namestila služba enega uči-

telja (učiteljice). Prošnje do 30. sep- tembra.

V postojnskem okraju: Služ- ba za učitelja na enorazredni ljudski šoli v Koritnicah. Prošnje do 3. oktobra.

Na enorazredni ljudski šoli na Ostrož- nem brdu se razpisuje učno mesto za učitelja v stalno nameščenje. Prošnje do 9. oktobra.

Št. 1088/m. š. sv.

Razpis službe.

Na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani je vsled razpisa c. kr. de- želnege šolskega sveta ddo. 4. avgusta 1913, št. 4905 **stalno popolniti izpraznjeno mesto učitelja** z zakonitimi prejemki:

Prosilci za izpraznjeno učno mesto imajo svoje pravilno opremljene prošnje vlagati po predpisani službeni poti pri podpisanem c. kr. mest- nem šolskem svetu **najkasneje do 30. septembra 1913.**

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani

dne 2. septembra 1913.

